

רל/אש

פרטיכל מס' 5/ג

מישיבת ועדה החוקה, חוק ומשפט
ירושלים, יום ג' כג' אייר הסי"א - 29.5.51

חברי הועדה הנוכחים :

- נ. ניר - היו"ר
- ב. איזנשטאט
- ע. אסף
- י. בדר
- מ. בן עמי
- ה. ברגר
- ד. בר-רב-האי
- א. ג'רג'ורה
- ב. צ. דינבורג
- י. הררי
- ז. ורהפטיג
- ק. כהנא
- י. כסה
- י. קליבנוב
- ח. רובין
- ז. שזר
- א. ח. שאג
- א. תבורי
- ח. טובי
- א. לנקין

מ

מושמנים :

- פ. רוזן - שר המשפטים
- ח. צדוק - המשנה ליועץ המשפטי
- אלוף משנה י. מואל
- מ. פימנטה - מתרגם לערבית
- פ' נכט - היועץ המשפטי של משרד הבטחון.

הישיבה נפתחה בשעה 11.30.

היו"ר נ. ניר : אני פותח את הישיבה.

לפי החלטה שקיבלנו אחמול עלינו להתחיל בדיון בביטול חוקי החירום הבריטיים בעניני הבטחון. יש הצעה של סיעת מפ"ם בענין זה: "1. דבר המלך במועצתו על פלשתינה (א"י) (הגנה), 1937 וחקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 - בטלים. 2. חוקפו של חוק זה הוא מיום..... (שלושה חדשים מיום קבלתו בכנסת), אלא אם חכריז הממשלה בהכרזה שתפורסם ברשומות, שתקפו של החוק יהיה מחאריך מוקדם יותר. " אפשר להתוכח על הצעה זאת.

י. הררי:

אני פבור כי בשעה שאנחנו דנים על ביטול דבר המלך במועצתו וחקנות ההגנה לשעת חירום מ-1945, עלינו לעבור על הפעיפים השונים הן ב"דבר המלך במועצתו" והן על סעיפי תקנות ההגנה ולהחליט מה אנחנו מבטלים. ייתכן מאד שבחוקים אלה ישנם סעיפים אשר איש בוועדה לא יהיין להציע לבטלים. אין אנחנו יכולים לדון בהצעה זאת מבלי לעבור על כל סעיפי החוקים שביטולם מוצע, או לפחות על הפרקים העיקריים שבהם. לדעתי, זוהי הדרך שהועדה צריכה לנקוט בה בשעה שהיא דנה בביטול החוקים האלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט,
29.5.51

י. קליבנוב:
אני תומך בהצעת חבר הכנסת הררי. אף אני חושב שלא יהיה זה מן הנכון להחליט על ביטול החוקים הללו מבלי שכל אחד מאתנו יוכל להגיד כי קרא את החוקים האלה. אני בטוח כי לא נהיה זקוקים לדיון מפורט בכל סעיף ומעיף, אך על כל פנים צריכה לסייגן לחברי הועדה האפשרות לעיין בחוק זה כראוי, לפני ההצבעה.

הגלפס
לפיכך אני מציע כי יו"ר הועדה יבקש את משרד ~~החוקים~~ ששני החוקים הללו יימסרו לחברי הועדה. אני מעיר את השומת לב החברים גם על כך שאם כי ישנה הוצאה של החוקים האלה בחוברת מיוחדת, היא כתובה בשפה האנגלית, ואין זה קל לצוא את החוקים בעתון הרשמי המחאים. אני מציע שהדבר יימסר לחברי הועדה בעברית עד לשיבה הבאה של הועדה.

ת. צדוק:
החל מאחמול עובדים ומכינים את הדבר הזה. אני מקוה שעוד בישיבה זו יונחו על השולחן גם דבר המלך במועצתו וגם הקנות ההגנה לשעת חירום מ-1945.

ה. טובי:
אין זה מזיק שחברי הועדה קוראים את החוקים האלה אם הם מתעניינים בכך. משרד המשפטים יכול להכין את החוקים ולתקלם בין חברי הועדה, אבל אין דבר זה צריך לקחת את זמן ישיבתנו. חברי הועדה יכולים לקרוא את הדבר בביהם. אין אנחנו מחויבים לעבור כאן על החוקים האלה. הכנסת קיבלה החלטה מפורשת שעל ועדת החוקה להביא חוק לביטול החוקים האלה. כל מי שהצביע בעד נוסח ההחלטה הזאת, ידע מה כלול בחוקים האלה ולכן הצביע בעד ההחלטה הזאת. אין אנחנו רשאים לדון בחוקים אלה סעיף סעיף. תפקידנו להכין הצעת חוק לביטול החוקים האלה, ואת זאת הטילה עלינו הכנסת לעשות במשך שבועיים. שבוע אחד כבר עבר. אנחנו חייבים להכין את הצעת החוק תוך שבוע.

ז. ורהפטיג:
לסדר הדיונים אני מציע שבמקום לעבור על הא"אורדנינג קונסיל" מ-1937 ועל תקנות ההגנה מ-1945 - שזוהי עבודה ללא צורך וכבר הוצע פה לדחות את הדיון לישיבה הבאה - לעבור מייד על הצעת החוק להגנה ובטחון לשעת חירום שהוצע בזמנו על ידי הממשלה. בהצעה זו מיצתה הממשלה את חוקי החירום הדרושים לה. היא השאירה בחוקים כמה סעיפים שהיתה סבורה כי הם דרושים להגנה המדינה. על ידי דיון באותה הצעה נעבור כבר גם על הצעת החוקים המבוטלים ויחד עם זאת נכין את הצעת החוק שעלינו להביאה לכנסת.

ח. רובין:
אינני מבין את הויכוח. אם מישהו מציע אגב דיון בביטול התקנות האלה לדון בתקנות האלה, פירוש הדבר שהוא חושב כי אין צורך לבטל חלק מן התקנות האלה. דבר זה עומד בניגוד להחלטת הכנסת. אני חושב שהיו"ר אינו יכול להעמיד להצבעה הצעה כזאת מפני שהכנסת הטילה על הועדה לבטל את החוקים האלה ולהכין חוק חדש. כל דיון כזה בא בחשבון רק בחלק השני של עבודתנו שיעסוק בחוק החלטי לחוקים המבוטלים. אז נבדוק את החומר ונחליט מה להשאיר ומה לבטל. מכל מקום, אני מסרב להשתתף בדיון בעניין זה, אני מוכן לכל סדר עבודה שהרוב יחליט עליו לגבי אופן עיבוד החוק, אבל הצעת הררי עומדת בניגוד להחלטת הכנסת. אני רוצה שכל העבודה המוטלת עלינו תיעשה. אינני רוצה למנוע את הדיון בחלק השני של החלטת הכנסת. המחלוקת הפוליטית תהיה אגב הדיון הענייני בחוק השני. הנושא הוא היחיד לויכוח בחוק הראשון הוא: מתי יכנס החוק לתקפו. לאחר זאת נחיל לדון בחוק השני.

י. הררי:
אשר לדבריו של חופיק טובי, לא נאמר בחלטת הכנסת שעלינו להכין תוך שבועיים חוק שכלול בו איפור לקרוא את דבר המלך במועצתו ואת תקנות ההגנה, שעת חירום 1945. הכנסת לא מילאה את ידינו להכין את החוקים האלה ולבטל את החוקים הקודמים מבלי לדעת מה כתב בהם, מבלי לקרוא אותם. להיפך, מאחר שנתנו לנו שבועיים להכין זאת, פירוש הדבר שמי יחסיים לעבודה זה משמעות רבה ועלינו לבדוק היטב מה אנו עושים. כל המוטל עכשיו על הועדה הוא להציע לכנסת הצעת חוק. אז יכול חבר כנסת אחד - וזה יכול להיות חבר הכנסת חופיק טובי - להביא הסתייגות או הצעה מנוגדת להצעת הועדה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט
29.5.51

י. הררי:
 ביתם להצעתו של רובין, הוא מאיים עלינו בדבר יותר חמור: הוא אומר שכל מה שאנחנו עושים אינו חוקי. אך הוא הרגיע אותי והוסיף כי אינו מבין לאיך יתכן שהועדה לא תטפל בדברים מפני שרובין אינו מבין אותם או מפני שהוא חושב כי אינם חוקיים. אני אומר לכם שזה חוקי ואינני מבין איך יכול להיות אחרת. הועדה צריכה להחליט במוח קר מה עליה לעשות ולא להירחע מפני אי-ההבנה או אי-החוקיות של רובין.

חבר הכנסת ורהפטיג מציע עכשיו מה שאני הצעתי אתמול: לעסוק קודם בחוק שצריך לבוא במקום החוקים המבוטלים ואחר זאת לקבל את החוק בדבר הביטול. אשמח מאד לקבל את ההצעה הזאת, אבל הרוב בוועדה החליט אחרת. עלינו להחליט: או שנשנה את הצעתנו מיום אתמול ונתחיל לדון במה שצריך לקבל לפי ההחלטה השנייה של הכנסת, או שנהיה נאמנים להחלטה הועדה ונתחיל לעסוק בביטול חוקי החירום, ואז מוכרחים לדעת מה מבטלים, ואני רשאי לעבור על כל סעיף באותם החוקים ולהסביר מדוע יש לבטל סעיף זה ואין לבטל סעיף אחר.

י. בדר:
 אין לי כל ספק שאפשר למשוך את הדיונים האלה ואז לא נספיק לדון על עצם החוק. לא לדעתי אין זה לטובת העניין. אף פעם לא נסיתי לעשות בוועדה החוקה מה שאחרים מנסים לעשות עכשיו ולא טוב ליצור תקצים כזה. (י. הררי: זה אי-דיוק עובדתי.)

ההצעה המונחת לפנינו קובעת כי ביטול חוקי החירום ייכנס לתקפו 3 חדשים לאחר פירסום החוק ברשומות. נניח שנביא את הצעת החוק בעוד שבכעיים לכנסת. נניח שהדיון בקריאה ראשונה יימשך 3 שבועות. נניח שהועדה חשב עוד שבע ימים בדיון בקריאה שנייה. נניח אפילו שהחוק יתקבל בעוד חדשיים, הרי חוקי החירום יהיו קיימים עד אז. אהיה לכנסת השנייה עוד חדשיים מיום פרסום החוק ברשומות, כדי לעשות כל אשר תמצא לנכון לעשות.

אני חושב כי ברור שהצעה זו מבטיחה שלא יהיה מה שאתם קוראים "חלל ריק". גם אם נניח שבמשך הזמן הזה לא התקבל החוק השני, הרי כבר ראינו שאפשר לדחות את תחילת תקפו של החוק. אנחנו מעוניינים להבטיח, על ידי סדר זה של הדיונים, שהחוק השני אמנם יתקבל באיזו שהיא תקופה. אינני אומר כי אני בטוח שהחוק הזה יתקבל בכנסת הראשונה, אבל אני מבטיח לכם - ועד כמה שאני יודע, הבטחותי קוימו בדרך כלל - שאין לנו שום סיבה להשהות את החוק השני ולהיפך. (ב. איזנשטאט: אבל אתה מבטיח שהחוק השני יבוא רק בכנסת השנייה?) לא אמרתי זאת, הבינו שמנקודת מבט שלנו, גם אם נניח שיש לנו כל הכוונות הרעות שייחס לנו חבר הכנסת ברגר וגם אם נניח שנכון מה שנכתב אתמול ב"ז'רוסלם פוסט" שבפעם הראשונה משמש עתון רשמי של "המפלגה" אשר בו נאמר כי זה באינטרס ליגטימי של האופוזיציה להשתמש בכל התקנות האלה לבחירות; גם אם כל זה נכון, הרי אז זה באינטרס של האופוזיציה להביא לקריאה שנייה בכנסת, עוד לפני הבחירות, גם את החוק השני. אנחנו באמת רוצים להביא את שני החוקים לכנסת הראשונה. אבל המצב הוא כזה שלפי הצעת הררי נדון בעניין שאסור לנו לדון בו. לפי החלטת הכנסת עלינו להביא חוק לביטול תקנות שעת החירום ולא לביטול סעיפים מסויימים באותן תקנות. אם יש איזה שהוא ספק בעניין זה, למרות שהדבר כתוב במילים ברורות, הרי באה ההחלטה השנייה ומדגישה את העניין, כיון שהיא מטילה על הועדה להכין חוק חדש, והרי אין כונה שתלק ישיה בחוק החדש וחלק יהיה בתקנות שישארו בתקפן מהחוק הישן.

רבותין בישיבת אתמול נתקבלו כבר החלטות בעניין זה. אני מציע למסור את הצעת החוק לביטול תקנות החירום לוועדת משנה מצומצמת ולהתחיל בדיון בחוק החדש לפי ההחלטה השנייה.

ז. שזר:
 אינני יודע מה הוחלט אתמול ואינני יודע אם דברי לא יעמדו בסחירה למה שהוחלט או אם לא אתזור על דברי מישהו.

ז. שזר: אין ספק שהצדק עם הופיק טובי, בדר ורובין: נחבלה החלטה על ביטול חוקי החירום ועלינו לבטלם. אבל לא לחינם נתנו לנו שבועיים. הכנסת רצתה שהועדה תלמד ותדע מה היא מבטלה ותדע מה נובע מביטול זה ומה זה מחייב. אי אפשר להשתמט מהאחריות הזאת. ומפני שכולנו מעוניינים שלא ישאר חלל ריק עלינו לעשות זאת ללא איבוד זמן. נדמה לי שהצעת הררי אחמול וורפטיג היום נוחתה דרך לכך: יש לגשת לקריאת החוק שאנחנו רוצים לבטלו.

י. כסה: אני רוצה לנסות להביח כי הצעת הררי פירושה למעשה דיון בחוק השני. הוא מציע לעבור על חוקי החירום. מתוך דיון כזה נחליט מה צריך להשאר, מה צריך לבטל ומה צריך להחליף בחוקי החירום האלה. נעשה את הבדיקה הסמינריונית הזאת. אני חושב כי תהיה זאת למעשה הכשרה לדיון על החוק שצריך לבוא במקום החוקים המבוטלים. אני מציע שנראה את הדיון בסעיפי החוק כדיון יסודי לגבי החוק שצריך לבוא במקום החוקים שנתבטלו.

ב. איזנשטאט: אין אנחנו כפותים על ידי החלטה הכנסת שלא לדון בסעיפי החוק אותו אנחנו מבטלים. אין מוסד מחוקק יכול לבטל דבר מבלי להכירו ולדעת מהו מבטל. נוסף לכך, איך שלא נרצה להתחמק מן הדבר, הדיון בשני החוקים משולב, והשילוב הזה נחונ בהחלטה הכנסת שיש להביא את שני הדברים במועד אחד. אינני רואה מדוע חברים מוצאים כאן מעצורים חוקיים לגבי החלטה הכנסת, אם נלך בעקבות חוקי החירום ונחליט מה צריך להחבטל ומה צריך להכנס לחוק להגנת המדינה.

ד. בר-רב-האי: גם לי נדמה כי עוסקים פה בניתושים מה מסתחר מאחורי כל הצעה, ואני חושב שכל המשחתפים בויכוח שהיה במליאת הכנסת אמרו גלויות מה שהם רוצים. בפנינו החלטה הכנסת והיא אינה זהה עם הצעת החוק של מפ"ם. הכנסת לא חייבה אותנו לקבל את הצעת החוק של מפ"ם בתור יסוד. החלטה הכנסת קבעה כי עלינו להגיש הצעת חוק לביטול תקנות שעת החירום במשך שבועיים. היא קשרה זאת בהחלטה שנייה: שיבוא גם חוק שני במשך אותו זמן. כדי שנדע מה לבטל עלינו לעבור על תקנות החירום. ברור שתקנות החירום אינן יכולות להשאר בחקפן כי נקודת הכובד לגבי אלה שהחקפו כל כך את התקנות האלו היא המסגרת, המקור של התקנות האלה. אלא שאנחנו נבדוק את הסעיפים, נבטל את הסעיפים שנחשוב אותם למיותרים ונקבל את הסעיפים שהכוונה הכלולה בהם נראית לנו, כחוק חדש של מדינת ישראל. אנחנו דנים על החוקים האלה רק כמדריך, כבסיס לחוק הגנת המדינה. אגב דיון בחוק ביטול תקנות החירום אנחנו עושים גם את הדבר השלילי. פירוש הדבר שאנחנו עושים את שני הדברים בצורה מקבילה. נדמה לי שמי שאינו רוצה להעמיד את הדבר על חודו ולהגיע לקוצו של יוד, יכול לתמוך בדרך זאת ואז נגיע להגשמת שתי ההחלטות של הכנסת.

ז. ורפטיג: הרשו לי להזהיר את חברי הועדה: אל נשחק בפוליטיקה בענין זה. אני רוצה שנבין איש את רעהו. אינני כל כך עם הארץ בפוליטיקה, אבל אני מחחיל לאבד את ראשי. איני יודע מה באמת רוצים. הכנסת קיבלה שתי החלטות. החלטתנו אתמול באופן ברור על דרך פעולתנו. הטוב ביותר היה לשחק פעולה עם החלטת הכנסת והחלטה הועדה, מכל הצדדים. לו היינו עושים זאת, היינו מביאים לכך שהיו מביאים את שתי ההצעות חוך שבועיים. הממשלה, במקום להמציא לנו הצעת חוק להגנת המדינה שהיתה מאפשרת לנו להכין את החוק באופן מהיר ולהביאו לכנסת, לא עשתה זאת. זו כבר הישיבה השניה מאז ביקשנו זאת מהממשלה, ובידי הממשלה הכלי שיכול לעשות זאת - משרד המשפטים. לנו אין כלי כזה. המומחים של משרד המשפטים יכולים להכין את החוק אפילו לא בשם הממשלה. (ת. צדוק: הם עומדים לרשותם, פני שחליטו.) לו היה הררי מציע לקרוא את ה"אורדנינג קונסיל" ואת תקנות ההגנה, 1946 כדי לרענן את הזכרון - אמנם את זאת יכול כל אחד לעשות בביחו - אבל אפשר היה לקבל זאת כי זה ענין של שעה. אך אם המדובר הוא בקריאת החוק יחד עם ויכוח הררי זה ענין לשבועיים. אם מישהו מעונין ששני החוקים יבואו חוך שבועיים, לא צריך היה להציע הצעות משונות כאלה. כל הצעות כאלה גורמות להשתייה. אף אני מעונין כי לא ישאר חלל ריק בין החוק הזה ובין החוק החדש, אבל נדמה לי שחברי מפ"ם יביאו לחלל ריק על ידי הצעות ההשתייה שלהם.

ב. צ. דינברוג:

הוחלט לבטל את חוקי החירום. האם אין זה מן היושם האלמנטרי שחברים שצריכים לבטל את החוק יקראו אותו קודם? אינני רוצה לקרוא את החוק בביתי אני רוצה לעשות זאת כאן ואני דורש הסתייגויות. אני מבין את הצעת חבר הכנסת ורהפטיג האומרת להוציא מדיון את אותו חלק שהממשלה הציעה בזמנו לבטל מתוך חוקי החירום האלה. אני מקבל זאת. אינני רוצה - ואני שאי לא לרצות - להשתתף בישיבה המחייבת אותי לבטל חוק מבלי שהישיבה קראה את החוק. עוד לא שמעתי דבר כזה מימי. אני מבין כי מליאת הכנסת יכולה לעשות זאת. מועצת המדינה הזמנית בזמנה ביטלה חוקים רבים בצורה כזאת משום שהיה זה אקט פוליטי. אבל אסור לנו לעשות זאת כועדה, מבלי לקרוא את החוק קודם לכן. הגורם העיקרי הפועל כאן הוא אי-האימון והחששות ההדדיים. אני מציע להסיר את הפחד ולמצוא דרך לקרוא את החוקים, על מנת להחליט מה יש לבטל ומה יש להכניס בחוק החדש.

מ. בן-עמי:

אילו הייתה החלטת הכנסת כמו שאתם מפרשים אותה - שועדה החוקה תבדוק את חוקי החירום ותחליט מה לבטל ומה להשאיר - לא הייתה באה ההחלטה השניה בדבר הכנת חוק חדש. אם מטילים על הועדה להביא חוק לביטול תקנות החירום, פירוש הדבר שיש לבטלן. אינני חושש אף-ש באחד מחברי מפא"י החבצים עלי שהם חמימים. ברור כי הכנסת הוקיעה את החוק הקיים כחוק אנטי-דימוקראטי והיא רוצה לבער אותו כליל. הכנסת רוצה, באמצעות הזרוע הפנימית שלה - ועדה החוקה - לחוקק חוק חדש להגנה על בטחון המדינה, לאו דוקא על יסודות החוק הזה. האם אין אנחנו יכולים להגמל אפילו לשעה קלה מאותו חוק בזוי ולחוקק לעצמנו את החוק הדרוש להגנתנו? אנחנו רוצים בחוק המחאים לרוח המסורת היהודית, לעבר היהודי ולמגמת ישראל לעתיד לבוא. ואם תשאלו אותי מה עדיף: קיום החוק הקיים או ביטולו גם אם ישאר חלל ריק, אגיד כי אני מעדיף חלל ריק. אני רוצה בחוק מקורי ישראלי ואעשה כמיטב כוחי כדי שתוק כזה יתקבל. אבל אתם מאבדים את הזמן בויכוח סרק ומתי תיעשה העבודה? הרי קיבלנו אתמול החלטה בעניין זה, ומדוע אתם מנסים להפוך אותה בערמה ובתחבולה כה שקופה? המצב הוא שאתם רוצים בקיומו של החוק הקיים.

א. ת. שאג:

אני רואה בהצעת חבר הכנסת הררי הצעת רויזיה של ההחלטה שנתקבלה אתמול אחרי דיון של שעתיים. לו הוא היה מציע זאת בגלוי --- (י. הררי: אמרתי זאת במפורש אתמול.) לו היה מציע זאת - הייתי מבין זאת. אבל לא ייתכן לקיים דיון מחודש בעניין זה. צדקו אלה הדואגים לדואגים פן יוצר חלל ריק, שהם יהיו הגורמים להיווצרות חלל ריק.

מאחר שהיועץ המשפטי הודיע כי נקבל עוד היום העת-קת החוקים האלה בעברית, אני מציע שכל אחד יקח את החומר לביתו, יעבור עליו, ומחר בבוקר נתחיל בדיון לפי הסדר שנקבע. כמובן, אפשר להציע רויזיה של החלטה שנתקבלה ולשנות את הסדר.

ג. ניר:

לדעתי, צדק הרב שאג. אתמול נתקבלה החלטה ברורה. הוחלט לדון קודם כל בחוק שיבטל את חוקי החירום ואחר כך בחוק שני, וכן מוחלט שאם החוק השני לא יהיה מוכן תוך שבועיים, יובא לכנסת החוק הראשון קודם. זו הייתה החלטה. כמובן, אפשר להציע רויזיה. אבל אי אפשר, תוך כדי דיון בביטול להציע שבינתיים נעשה סמינר. אינני מתנגד לסמינר, אבל אינני רוצה להיות יושב ראש ועדה שתהיה סמינר. הכנסת לא אמרה לנו לברר אילו תקנות לבטל ואילו להשאיר בתוקפן. היא הטילה עלינו לבטל את הכל מתוך הנחה שחברי הכנסת יודעים מה הם מבטלים, והיא החליטה לבטל את החוקים האלה גם אם יש בהם חלקים טובים.

אני מבין כי אפשר היה להגיע לפשרה, כפי שהציע ורהפטיג, ולהגיד: החלטנו להתחיל בביטול חוקי החירום, וכדי שהדבר יהיה ברור ניקח את החוק שהציעה הממשלה בזמנו ואז יהיה יותר קל להתקדם. אפשר היה לקבל זאת כפשרה. אפשר היה לקרוא את החוק שאותו אנחנו מבטלים מבלי להיכנס לדיון בו, ולמחר בבוקר להכנס לדיון בחוק הראשון. נכון גם מה שאמר בדר: אם תקבלו את החוק כמו שהוא, מאחר שמוצע בו הוא יכנס לחוקפו כעבור 3 חדשים בודאי שלא יוצר חלל ריק.

אני מתייחס באימון רב לשר המשפטים. שר המשפטים אמר לנו - זה היה, אם אינני טועה, בנובמבר 1950 - שבעצם אפשר לבטל את כל החוקים האלה פרט לשני דברים: התקנות הנוגעות לצנזורה ולממשל צבאי. אם החלל הריק הוא בשני דברים אלה בלבד, לדעתי, אפשר היה לקבל חוק בעניין זה במשך יומיים שלושה. כך שהסכנה אינה כה גדולה.

י. כסה:
אני מציע הצעה פשרה: נשמע הרצאה מפי היועץ המשפטי מר צדוק על החוקים העומדים למבחן, נקבל את החומר ונקרא את החוק המונח בפנינו. רצוי מאוד כי הממשלה תציע לנו עד מחר חוק משלה ואז נכנס מיד לדיון בחוק זה.

ח. רובין:
אני מבין שאתה מציע זאת מחוץ הנחה כי ביטול החוק הראשון - מוסכם.

היו"ר נ. ניר:
אני מבין כי אפשר להחיל בשמיעת הרצאה, אבל מה אח"כ?

י. כסה:
הייתי נאחז בהצעה כי נחליט על ועדת משנה שתעבד את החוק לביטול חוקי החירום.

ח. רובין:
אני חושב שאפשר לקבל את הצעה מר כסה. היא ממצה את הדברים. רשמנו לפנינו כי מבטלים את חוקי החירום; אינני מתחייב על הניסוח, אבל זוהי הנחה מוסכמת, ואז אפשר לגשת מיד לחוק השני.

היו"ר נ. ניר:
אם אנחנו מקבלים את החוק בדבר ביטול התקנות לשעת חירום, נמסור לכמה חברים לנסח אותו; זה ענין לחצי שעה. עד מחר חוכל ועדת המשנה להביא לנו את נוסח החוק לביטול תקנות החירום. בינתיים נוכל לקרוא את חוקי החירום או לשמוע הרצאה על כך מפי מר צדוק.

י. הררי:
אני, למשל, סבור כי אי-אפשר לכתוב "ביטול תקנות ההגנה, שעת חירום, 1945" מכיון שהכנסת כבר ביטלה כמה מהתקנות האלו (תקנה 102, 103, 104, 114, 118). עלינו להגיד כי אנחנו מבטלים את אותן התקנות שעדין בתקפן. אם זה ענין הנוגע לניסוח, אני מוכן לקבל את ההצעה כסה.

שאלתי השנייה: אם רוצים להוסיף להצעת החוק את הסעיף הבא: "ביטול החוקים האמורים לא יפגע בתקפן החוקי של הפעולות שנעשו על פיהם בתקופה שמיום ו' באייר חש"ח (15 במאי 1948) ועד הכנסת חוקה לתקפו, ולא יגרע מאחר יוחו הפלילית של אדם שעבר עבירה על החוקי האמורים בתקופה האמורה" - האם גם זו שאלה של ניסוח?

היו"ר נ. ניר: כן.

ח. צדוק:
הצעה חבר הכנסת כסה מחייבת אותי לעשות כמה דברים ואני רוצה להגיד לוועדה מה ניתן לעשות ומה אינו ניתן להיעשות. במידה שהדבר הזה נוגע להרצאה, אני ברצון רב אמצא לוועדה במשך היום את"צ את נוסח "דבר הלך במועצתו" ואח נוסח התקנות לשעת חירום שאותן מתכוונים לבטל, וברצון רב ארצה לפניכם מחר בבוקר, עם פתיחת הישיבה, - אם תרצו לשמוע סקירה על הדברים העיקריים שבתקנות אלו.

בנוגע לחלק השני, שבהצעת חבר הכנסת כסה, שמשרד המשפטים יביא הצעה אשר חשמש בסיס לדיון, חוששני כי הדבר אינו ניתן לביצוע בגבולות הזמן שהוקצב למלאכה זאת. נדמה לי כי כאשר הועדה תגיע לביצוע ההחלטה השניה בדבר הכנת חוק שיחליט לחוקים המתבטלים, היא תצטרך לקחת איזה שהוא חוק כבסיס לדיוניה. הבסיס הזה יכול להיות או הצעה הממשלה מלפני שנתיים, או החוק הקיים. אנחנו, אנשי החקיקה, עומדים לרשות הועדה. מה שהועדה תחליט לגופו של ענין, ניתן לזה את הצורה המשפטית המתאימה. אבל עלינו לדעת מהו רצונה של הועדה. (מ. בן-עמי: זו סבוטג'ה. בחוק הבחירות לא עשו כך). חבר הכנסת בן עמי, בחוק הבחירות הועדה נתנה למשרד המשפטים הוראה להביא הצעה המבוססת על חוק הבחירות לכנסת הראשונה. את זאת הבאנו. אם תתנו לנו הוראה להביא חוק להגנה ובטחון המבוסס על משהו - נעשה זאת. אבל אל תדרשו מאתנו, שאין אנחנו קובעים ענינים אלא רק מנסחים דברים שאתם מחליטים עליהם, שנגיד מה נחוץ להגנת המדינה. על כך תחליטו אתם.

אני רוצה להוסיף כהערה אגב שאוהם הדברים אשר חבר הכנסת הררי חושב כי יש להכניסם בחוק הביטול מאחר שהם כבר בוטלו בזמנם, אין צורך להכניסם, מפני שאם מבטלים את התקנות הללו, ברור כי

ח. צדוק:

מבטלים אותן באותו מצב בו הן נמצאות, ואין צורך להוציא מכלל זה את הדברים שכבר בוטלו. יתר על כן, ביטול החוק מעצמו, לפי עקרונות כלליים שנחגלמו בפקודת הפירושים, אינו גורע מתקפן של הפעולות שנעשו לפי החוק בזמן שהחוק היה בעל תוקף.

ה. טובי:

אני מציע שנקים ועדה משנה שתנסח חוק לביטול החקונה לשעת חירום, שתשב מחר בבוקר. אני מציע כפ נחליט על העברת הדבר לכנסת, כדבר ראשון. לאחר זאת אני מסכים שנשמע הרצאה ממר צדוק על החוקים המהבטלים, נקיים דיון קצר מה הם חסודות שהועצו רוצה כי יהיו בחוק החדש.

ז. ורהפטיג:

אם הממשלה אינה מוכנה להציע לנו הצעת חוק להגנת המדינה אשר תוכל לשמש בסיס לדיוננו, אני מציע לוועדה - אם הועדה תסכים לכך - שאני אחנדב להכין חוק כזה עד מחר בבוקר, בהנאי ששר המשפטים יעמיד לעזרתי שעתיים עבודה של מר צדוק. אני מוכן לעשות זאת אם אדע שאין זו עבודה פיזיפית. על סמך השיחות שהיו לנו בוועדה במשך שנתיים, אחם יודעים פחות או יותר מה הן הצעותי בענין זה. אם הועדה תסכים לכך - אעשה זאת.

ח. רובין:

בשלב זה של דיוננו, כל דבר שיונח על השולחן כבסיס לעבודתנו, יהיה שווה-זכויות. באמתחת הצעת חוק מוכנה. אינני מגיש אותה היום, אבל יחכן שאגיש אותה מחר. לכל אחד יש זכות להגיש לוועדה הצעת חוק, ונמיין את החומר. אינני בעד זה שנחליט חגיגית כי חומר מסוים ישמש בסיס לדיוננו. כל החומר שבידינו ישמש בסיס לדיוננו. (ז. ורהפטיג: זה יסבך את הדיונים). אם מישהו יציע מעצר אדמיניסטרטיבי יהיה דיון כללי על מעצר אדמיניסטרטיבי ועל יסוד הדיון נסכם את הדברים. משרד המשפטים בודאי יעזור ברצון לכל אחד הרוצה להכין הצעה בענין זה, במידה שיפנו אליו.

י. כסה:

אם משרד המשפטים אינו יכול להביא לנו הצעת חוק עד מחר, אני מציע כי נערוך ויכוח כללי על יסודות החוק להגנת המדינה. לאחר זאת נשאל את משרד המשפטים אם על יסוד אצי הבידור הראשון הוא פהיה מוכן להביא לנו הצעת חוק. אם כן - טוב; אם לאו - נדון מה לעשות.

י. הררי:

אין לש שום דבר להגיד אם תתקבל הצעת רובין, אבל ביחס להצעת ורהפטיג, אני מבכר שכל החוק ישמש לנו בסיס, ולא חלק ממנו שייקרא "הצעת ורהפטיג".

א. לנקין:

מוטלת עלינו חובה להביא את החוק בשבוע הבא. אני מציע שנעבוד יום ולילה, כפי שעשינו זאת בהכנת חוק הבחירות לכנסת השניה.

שר המשפטים פ. רוזן:

רבותי, אני רוצה להגיב בעיקר על דברי חבר הכנסת ורהפטיג. אין המצב כזה שמשרד המשפטים אינו רוצה לעזור. האחריות להבאת חוק הוטלה על ועדת החוק, חוק ומשפט, ולא על הממשלה. ועדת החוקה צריכה להביא חוק בכדי שמשרד המשפטים יוכל לעזור. משרד המשפטים צריך לדעת מה רוצה ועדת החוקה. לפיכך, אם כי קבלתי את המכתב מיו"ר הועדה כבר ביום שישי, ובו הוא ביקר ממני לאאצ לדאוג להכנת הצעת חוק, שקלנו את הדבר ואמרנו כי למעלה מכוונתנו הוא לעבד הצעת חוק נוסף על מה זו שהצענו בזמנה, לפני שנדע את הדברים האלמנטאריים שצריכים להיות בהצעת חוק זו. משרד המשפטים, כמובן, עומד לרשות הועדה ויעשה את כל אשר הועדה תרצה, אבל הוא צריך קודם לדעת את קוי היסוד של הצעת החוק, למשל, בשאלה כאובה וחשובה של המעצר האדמיניסטרטיבי. יתכן שדעת ועדת החוקה היא שאין צורך במעצר אדמיניסטרטיבי ואז צריך יהיה להכין את הצעת החוק לפי הקו הזה. לא הייתי מייעץ לחבר הכנסת ורהפטיג להתנדב לעבד היום את החוק, כי לא יצא מזה שום דבר. הייתי חושב שהועדה, לאחר שחשמע הרצאה על שאלות עקרונות, צריכה לחוות דעה על עקרונות ש החוק שהיא רוצה בו. בקשר עם זה, בודאי גם נציגי הממשלה יחוו את דעתם. אני חושב כי זוהי הדרך הנכונה.

א. לנקין:

האם שר המשפטים מניח כי בפרוצדורה כזאת נגמור את החוק בזמן?

שר המשפטים פ. רוזן:

אם הועדה תשב יום יום - מדוע לא?

רל.

היו"ר נ. ניר:

ה צ ב ע ה

ההצעה לבחור בוועדת משנה לעיבוד החוק לביטול תקנות
שעת החירום, שתשב היום ותביא את החוק לישיבת מחר -

נתקבלה.

ההצעה שהועדה תשמע הרצאה ממר צדוק ואח"כ תחליף דעות,
על כל פנים לא יותר מאשר במשך ישיבה אחת, ואז תחליט
על יסודות החוק ותמסור למשרד המשפטים להכין חוק או
תחליט לקבל כיסוד לדיוניה את החוק שהוצע לפני שנתיים -

נתקבלה.

הוחלט: ועדת המשנה תהיה מורכבת מה"ה: נ. ניר,
ד. בר-רב-ה"א, י. בדר, מנבן-עמי, א.ז. ורהפטיג
ב. איזנשטט.

הישיבה ננעלה בשעה 13.00.